

**RÄPINA
AIANDUSKOOI**

nutikas looduslähedane elu

OSKA uuringu sõnumid
aiandusvaldkonnale

...

Mis on OSKA?

OSKuste **A**rendamise koordineerimisüsteem – Kutsekoja veetav algatus; rakendusuring, tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele sektoris

Sektor – põllumajandus ja toiduainetööstus

Põllumajandus – taimekasvatus, teraviljakasvatus, loomakasvatus, kalakasvatus ja **aiandus**

Aiandus – aiasaaduste ja aedviljade tootmine, haljasalade rajamine ja hooldus jms (st **aiandus ja maastikuehitus**)

Töö tehti statistika, arutelude ja intervjuude alusel ekspertrühma abil

Ekspertühm – ettevõtjate ja õppeasutuste esindajad kõigist alamsektoritest, Statistikaametist jm

Vedajad-andmekogujad-analüütikud-kirjutajad – Siim Krusell ja Karin Jõers-Türn

OSKA uuringu skoop

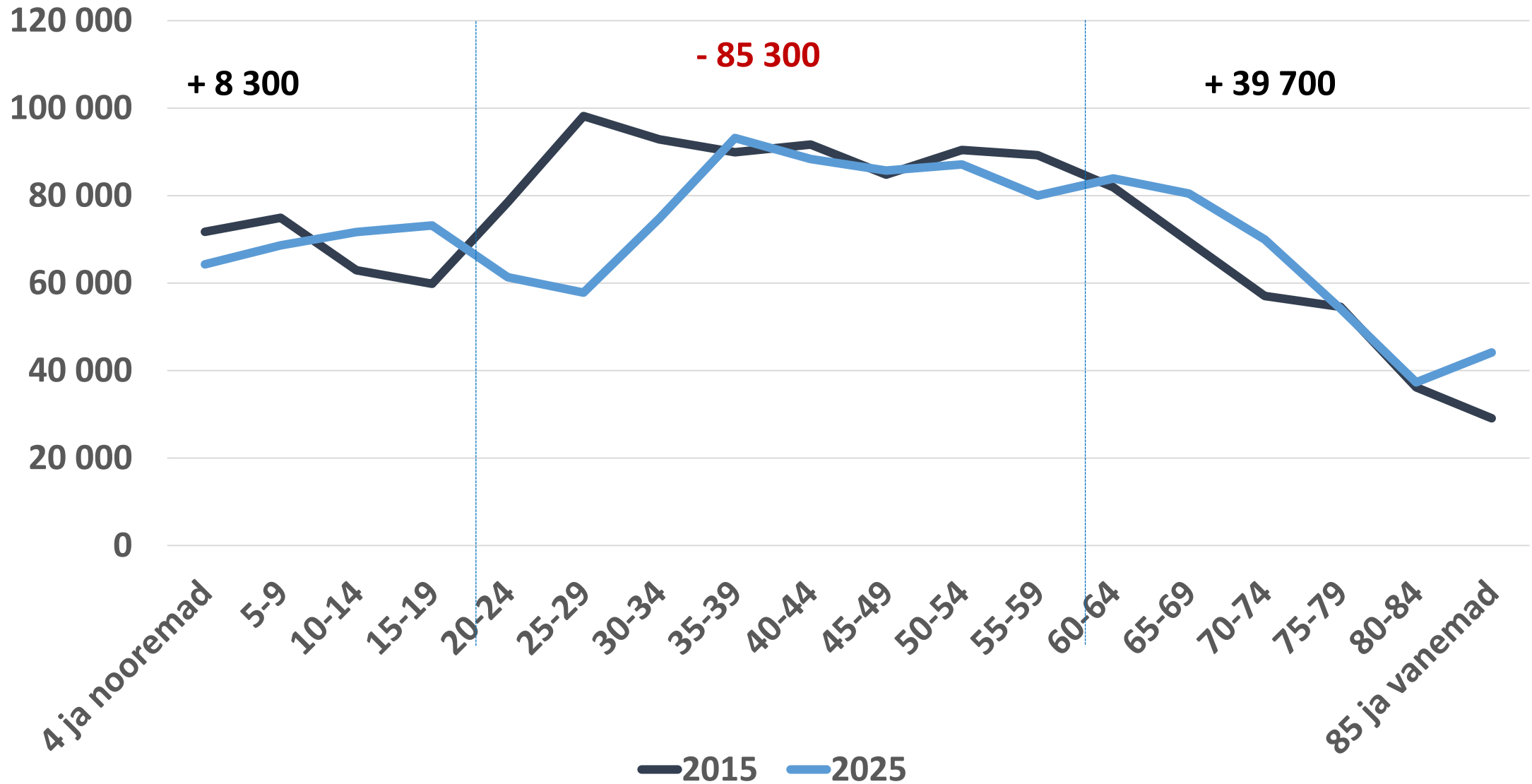
- 1) Põllumajandussektori ja selle alamsektorite tööjõuvajadus (asendusvajadus ja hõiveprognoos $\searrow \rightarrow \nearrow$)
- 2) Õppeasutuste sektorile vastav koolituspakkumine

Piirangud:

- ainult EKR 3.-7. taseme piires, st oskustöötajad, spetsialistid ja juhid. OSKA uuring ei käsitlenud lihttööd
- käsitleti reaalselt mõõdetavaid asjaolusid (aluseks statistika)
- teha üldistel trendidel põhinevaid sektorispetsiifilisi prognoose (intervjuud ja arutelud ning ühiskonnatrendid)
- kasutada hinnangute andmiseks kaudseid andmeid (aluseks statistika ja eksperthinnangud)

Demograafiatrendid

Tehnoloogiatrendid

„Tehnoloogiline areng PMTT valdkonnas toob kaasa erinevate, isegi autonoomsete, robotite ja süsteemide väljatöötamise, mis vähendavad lihtsa töö tegijate vajadust, kuid suurendavad hea tehnilise taibuga inimeste vajadust nii oskustöötajate kui spetsialistide seas. PMTT valdkonna arengute tihe seostatus sidusvaldkondade ning üldise liikumisega nt biomajanduse suunas, toob kaasa vajaduse interdistsiplinaarse väljaõppega spetsialistide järele.“

„PMTT valdkonnas on juba kasutusel erinevaid andureid ning andmehaldussüsteeme, mis loovad võimalused digitaliseerimiseks, sh toote- ja tarneaahelate jälgimine ja nõudlus- ja tarbimispõhine tootmine ning PM-s erinevate andmete koosanalüüsil põhinev täppisviljelus.“

Ühiskonnatrendid

„Tööturg nagu ka kaupade ning teenuste turg omab kahte poolt, nõudlus ja pakkumine. Teisisõnu, kui töösoovijad peavad esile tooma end tööandjale pakkudes oma tugevamad küljed, siis seda peavad tegema ka tööandjad. ... Üha olulisem on just nooremate seas, kes pikkamisi vanemat põlvkonda tööturul asendama hakkavad, **paindlik töökorraldus, kaugtöö võimalused, ootused töö ja pereelu ühitamise seisukohalt**. Üha vähem on neid noori, kes on valmis töötama suure intensiivsusega tipphooaegadel, öösiti, varahommikul ning täpselt tööaja järgi ehk graafiku alusel. Samuti **kasvavad üha enam nõudmised igapäevases töökeskkonnas valitsevate töötingimuste suhtes.**“

„Haridussüsteemil on siin kriitiline roll tööturule sisenevate noorte **tööga seotud väärtuste ja teadmiste kujundamisel**, sest tööandja otsib vastutustundlikke ning õppimisvõimelisi ehk heade üldiste kompetentsidega töötajaid.“

Poliitikatrendid

Keskkonnapoliitika. Kasvab keskkonnahoiu tähtsus, sh ka aianduses

Põllumajanduspoliitika, regionaalpoliitika (toetused jms)

Tööjõukulud kasvavad

Sektori tööturust

Aedniku põhikutsealal (aednikud, puukoolitöötajad ja istikukasvatajad, sh ka haljastustöö) oli aastail 2013-2015 **oskustöötajaid 860**

Lisaks taimekasvatusspetsialistid/agronoomid köögivilja-, puuvilja- ja marjakasvatuses (murdosa 300-st)

Aedniku põhikutseala hõlmab ka maastikuehitajaid, kuid ei hõlma floriste

PM-s on

- 90% ettevõtetest 1-9 töötajaga
- keskmine tootlikkus ca 25 tuhat eurot aastas
- kokku hõivatud ca 17'000 inimest ning **trend on langev**

Hinnangud sektori arengule

„Kasvab vajadus töötajate järele, kes tulevad toime tehnoloogiaga, tootearendusega, toodete spetsiifikaga kui ka saavad hästi hakkama teistes kultuurides müügitöö ja suhtlemisega.“

„(PM) Valdkonnas annavad olulise majandusliku panuse inimesed, kellele valdkonnas töötamine pole põhitöök. Seetõttu tuleb valdkonna koolituspakkumise planeerimisel kindlasti arvestada **kõrvaltegevuse valdkonnas hõivatute suurt osatähtsust.**“

„Valdkonnas on täna probleemiks see, et **noori ei kipu piisaval määral aiandusse juurde tulema** ning see võib pikemas perspektiivis olla ka üks valdkonna edasist arengut mõjutav tegur. Ekspertide hinnangul võib lähitulevikus nõudlus maastikuehitajate töö järele olla pigem kasvav ning see on seotud ennekõike inimeste sissetulekute kasvuga, mis võimaldab nimetatud teenuseid tellida.

Hõiveprognoosi vaates jääks aednike arv samale tasemele.“

Tulevikuootused tööjõule. Aednikud

- **Ettevõtlikkus**, sest aianduse oluliseks väljundiks on aiandusteenuste pakkumine nt väikeettevõtjana, ka väiketootmine ning müügitöö (spetsialiseeritud kauplustes)
- Katmikaladel kasutatavate **tehnoloogiate**, nt kasvuhoone valgus-, niisutus-, temperatuurisüsteemide kasutamise oskus ning avamaal kasutatava **tehnika**, nt ilmajaamad, kastmissüsteemid ning nende kasutusoskus
- **Taimekaitse**tunnistuse olemasolu ning (põllumajandusmasinatega töötamise) keskkonnanõuete tundmine ning jälgimine
- **Tootearendusega** seotud oskused, sest töötlus annab toodetele olulise lisandväärtuse
- Väheneva töötajaskonna tingimustes oodatakse ka oskustöötajatelt aina enam **iseseisvust** ning uute töötajate, ka lihttöölise, **juhendamist**

Tulevikuootused tööjõule. Maastikuehitajad

- **Koostööoskus** teiste teenusepakkujatega, sh ehitajatega näiteks mõne projekti raames ehitus- ja haljastuslahenduse projekteerimine ning lahenduse vormistamine
- Koostöö muude osapooltega, sh tarvikute tarnijate/edasimüüjatega, töö tellijatega, projektijuhiga
- Keskkonnanõudmiste, maastikuehitust reguleerivate **õigusaktide ja standardite tundmine** ning hangetel osalemist võimaldavad teadmised ja oskused
- **Tehnilised oskused** nt kergehitiste, sillutiste jms tegemiseks, samuti oskused **tööjooniste lugemiseks**

Järeldused (1)

„Kuigi OSKA mudelis lihttöölisi arvesse ei võeta (vajadus tasemeõppeks) võiks siiski tuua esile ühe haridusasutusi puudutava erandi sotsiaalsest aspektist lähtuvalt. Nimelt on lihttööd PMTT valdkonnas (nt aiandus, pagarid) üheks tööalaseks väljundiks HEV noortele ning seega on nimetatud sihtgrupile õppe läbiviimine jätkuvalt oluline.“

„Maastikuehitus on arenev tegevusala ning vastava teenuse järele nähakse kasvavat nõudlust, sh on oluline tagada tööjõud maastikuehitus- ja haljastusettevõtetele piisava hulga õppima-asujatega. Õppijate väljundiks võib olla ka oma maastikuehitus-maastikukujunduse ettevõtte loomine ning endale ning teistele töötajatele töökoha loomine.“

„ Karjääriteena on aianduses üsna levinud liikumine kõrvalerialadele ja teistesse sektoritesse. Oma ettevõtte loomiseks on sageli vaja ka täiendavat nt ärivaldkonna (väikeettevõtlus, raamatupidamine) haridust. **Valdkonna töö hooajalisuse tõttu teevad paljud seda ka oma muu põhitöö kõrvalt kõrvaltegevusena.**“

Järeldused (2)

Aiandussektori tööjõuvajadus (asendusvajadus põhitöökohtadel) on **23 oskustöötajat aastas** (see ei arvesta kõrvaltegevusena hõivatuid, lihttöölisi ega ka spetsialiste ja juhte)

Pakkumine on ca **190 oskustöötajat aastas**

„Statistiliselt märkimisväärne on tasemekoolituse (EKR 3. ja 4.) ülepakkumine nii maastikuehitajate kui ka aednike puhul. ...

Samas rõhutavad valdkonna tööandjad (aiandusettevõtted), et erialase õppe läbinud töötajaid on keeruline leida. ...

Selge on see, et võimalik aednike/maastikuehitajate tasemeõppe koolitustellimuse vähendamine tööandjate tööjõunappuse probleeme ei lahenda ...“

Kokkuvõtteks PMTT OSKA põhisõnumid

- 1) Kutseõppes on aednike põhikutsealadele oluline ülepakkumine, kuid sellele vaatamata tunnetavad valdkonna tööandjad tööjõu ja vajalike oskustega töötajate puudust
- 2) Majandustegevuses osalemine kõrvaltegevusalana PM valdkonnas on keskmisest suurem. Kõrvaltegevusalal tegutsemiseks vajalike oskuste omandamiseks on vaja täiskasvanutele paindlikke õppevõimalusi
- 3) Tehnoloogia areng ja üleilmne turukonkurents muudavad PMTT valdkonnas eriti oluliseks täna töötavate inimeste teadmiste, oskuste ja hoiakute ajakohastamise
- 4) PMTT valdkonna kiiremaks arenguks on vaja, et kutse- ja kõrgkoolide ning ettevõtete koostöö praktika ning teadmussiirde alal muutuks efektiivsemaks
- 5) Toidu tootmise ja töötlemise kestvalt strateegiline olulisus ning sellest tulenevalt valdkonna perspektiivikad erialad vajavad noorte seas laiemat tutvustamist

Põllumajanduse ja toiduainetööstuse valdkonna
tööjõu- ja oskustevajaduse prognoos (PMTT OSKA)

<http://oska.kutsekoda.ee/field/pollumajandus-ja-toiduainetoostus/>

